

bles; y entre los que se aprecia, como se dijo, borbotones de admiración, admiración de la que participará, sin duda, el lector.

Muchas cosas más se podrían decir de esta obra, entre otras que el esfuerzo realizado por el prof. E. Ripoll no desmerece en absoluto de la producción de su biografiado. Léala el lector y seguro que de ella sacará enseñanzas muy provechosas para su propia trayectoria vital.

JUAN A. GÓMEZ-BARRERA

CALDERER, JOAQUIM; TARRATS, FRANCESC (eds.): *Revelar el passat: Homenatge a Joan Serra i Vilaró en el XXV aniversari de la seva mort*. - Museu Diocesà i Comarcal de Solsona i Museu Nacional Arqueològic de Tarragona. - (s. 11.e.), 1994. - 168 pàgs. amb il. b/n (22 x 21 cm).

Amb la voluntat de retre homenatge a la figura de Joan Serra i Vilaró (1879-1969), amb motiu del XXVè aniversari de la seva mort, el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona i el museu Diocesà i Comarcal de Solsona organitzaren, l'any 1994, una exposició per mostrar la seva trajectòria i les diferents vessants de la seva figura. Així mateix, s'edità el llibre que ressenyem com un element més de l'exposició, emperò depassant els seus límits espaials i temporals.

El llibre es divideix en dues parts: la primera formada per un conjunt d'estudis que analitzen la trajectòria i l'obra de Mn. Joan Serra i Vilaró; la segona, constitueix un catàleg de l'exposició.

Els autors de la primera part són: Jaume Massó, Xavier Pedrals, Joaquim Calderer, Francesc Tarrats, Josep M. Trullén, Josep Castany, Miquel Cura, Jaume Buxeda, Josep M. Gurt, Joaquim Ruiz de Arbulo, Theodor Hauschild, Pere de Palol, Josep Martí i Aixalà, Salvador Ramon i Amadeu J. Soberanas. Tots ells relacionats pel seu àmbit científic o per les seves vivències personals amb la figura homenatjada. En el llibre, entre d'altres temes, s'analitza la seva tasca en arxius de diferents poblacions —Cardona, Bagà o la Pobla de Lillet—; la seva activitat al front del Museu Diocesà de Solsona, etapa que cal relacionar amb l'intensa campanya d'intervencions arqueològiques al Solsonès i la seva àrea d'influència que abraça des de l'any 1916 a l'any 1925; el seu afany de rigurositat en el mètode de treball i els enfrontaments, per aquest motiu, amb historiadors coetanis com Jacint Vilardaga; les aportacions en el camp de la prehistòria i la publicació d'obres que haurien de tenir una gran influència, com *El vas campaniforme a Catalunya i les coves sepulcralis neolítiques* (1924) i *La civilització megalítica a Catalunya* (1929); o la seva etapa tarragonina amb capítols tant importants com la muralla de Tarraco, el fòrum romà o les excavacions de la necròpolis paleocristiana de la Fàbrica de Tabacs. Remarcable és la seva profusa producció bibliogràfica amb obres tant notables

com *Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació al seus arxius* o *La Història de Cardona*, totes dues formades per diferents volums i una llarga cronologia en la seva publicació. Aquesta primera part del llibre, acaba amb un recull bibliogràfic — elaborat per Amadeu J. Soberanas i Jaume Massó — de les obres de Joan Serra i Vilaró i d'articles i publicacions sobre la seva figura, constituint, sens dubte, un instrument molt útil per aprofundir en el seu estudi.

La segona part del llibre és formada per un catàleg (s.n.) dels diferents elements — fotografies, llibres, documents, objectes artístics, etc. — que formaven l'exposició i una relació de fotografies enmarcades en el corresponent apartat — Serra i Vilaró: la seva vida al Bages, al Berguedà i al Solsonès; Serra i Vilaró i la prehistòria i la protohistòria, Serra i Vilaró i els museus, etc.

El conjunt d'articles del llibre ofereixen una visió i una contextualització força completa d'una obra, una trajectòria i una època. Emperò, entre alguns estudis, hi ha repeticions i superposicions, fet, d'altra banda, inevitable en aquest tipus d'obres.

A través dels diferents articles podem veure alguns dels temes cabdals de l'obra de Serra i Vilaró: els mètodes de treball, les seves aportacions al món de la prehistòria i al món romà, la seva tasca museística i arxivística, són alguns d'aquests exemples. Tanmateix hi ha algunes mancances — per exemple: la seva actuació arxivística en l'etapa solsonita, un anàlisi detallat de les relacions de Serra i Vilaró amb l'Escola d'Arqueologia de Barcelona, la seva actuació com a president de la Comissió Provincial de Monuments de Tarragona, o alguna referència bibliogràfica — que caldrà corregir. El llibre, a part de la visió que ens aporta, té el mèrit d'assenyalar noves vies per aprofundir en el seu estudi i donar-nos notícia sobre fons documentals que ens han de permetre endinsar-nos en l'obra i la eminent personalitat que fou Joan Serra i Vilaró.

JORDI TORNER I PLANELL